

DRŽAVNI ARHIV U SLAVONSKOM BRODU
Odjel u Požegi

SUMARNI INVENTAR

RUDNIK MRKOG UGLJA U RATKOVICI
(1949-1964); [1947-1948] 1949-1964 [1966]:

Signatura fonda: HR-DASB-PŽ-205

Izradio: Zdeslav Španiček, mag. hist. - arhivist pripravnik

Požega, 2020.

SADRŽAJ

OPIS FONDA

Identifikacija.....	4
Kontekst.....	5
Sadržaj i ustroj.....	7
Uvjeti dostupnosti i korištenja.....	8
Dopunski izvori.....	9
Kontrola opisa.....	9

OPIS SERIJA O PODSERIJA

1. Organizacija i upravljanje.....	11
2. Djelatnost i rad poduzeća.....	11
3. Pogon milovke „Koprivna“.....	12
4. Financijska dokumentacija.....	12
5. Likvidacijska dokumentacija.....	13

POPIS PO TEHNIČKIM JEDINICAMA.....	13
---	-----------

OPIS FONDA

IDENTIFIKACIJA

Identifikacijska oznaka/ signatura

HR-DASB-PŽ-205

Naslov

Rudnik mrkog uglja u Ratkovici

Klasifikacija

G.2.4.1. Rudarstvo

Vrijeme nastanka gradiva

[1947-1948] 1949-1964 [1966]

Razina opisa

Fond

Količina jedinice opisa

Knjiga: 12

Kutija: 2,5

d/m: 0,5

KONTEKST

Naziv stvaratelja

Rudnik mrkog uglja u Ratkovici

Vrijeme i mjesto djelovanja

Poduzeće „Rudnik mrkog uglja Ratkovica“ osnovano je rješenjem Vlade FNRJ broj IV-3218 od 20.4.1949. te je registrirano kod Okružnog privrednog suda u Osijeku dana 19.3.1955. godine. Treba napomenuti da je poduzeće s radom i poslovanjem počelo i ranije, što je vidljivo po dostupnim matičnim knjigama radnika koje polaze od 1947. godine. Vidljivo je da je rudnik radio na istraživanjima i eksploataciji rude par godina prije registracije, no registracija se uzima kao početak djelovanja stvaratelja gradiva.

„Rudnik mrkog uglja Ratkovica“ je djelovao do svoje likvidacije 1962. godine. Od 14.9.1962. godine poduzeće djeluje pod imenom „Poduzeće za proizvodnju i eksploataciju mrkog uglja i nemetala Ratkovica“ sve do konačne likvidacije i obustave rada 13.4. 1964. godine.

Poduzeće je djelovalo na eksploatacijskom polju mrkog ugljena u blizini Ratkovice, pogonu milovke u selu Koprivna u blizini Orlovca i pogonu pijeska u Resniku.

Sjedište djelatnosti

Ratkovica

Povijest stvaratelja fonda

Ugljeni bazen u Ratkovici nalazio se na južnim obroncima Požeške gore, a poznat je još od 1861. godine kada su ondje dodijeljene prve rudarske koncesije. Od 1895. do 1900. godine ugljeni bazen je bio vlasništvo belgijske banke, a kasnije je vlasništvo preuzelo dioničko društvo „Ratkovica“. Rudnik kasnije prelazi u vlasništvo Pučke banke u Požegi, a nedugo nakon toga u ruke Prve Hrvatske štedionice u Zagrebu. Rudnik je tada radio na 5 polja i 6 okna od kojih je najdublje 92 metra, a najpliće 31 metar. Izbijanjem Prvog svjetskog rata došlo je do prekida eksploatacije rude.

Proizvodnja ugljena nastavlja se tek nakon Drugog svjetskog rata kada je krajem 1947. godine tadašnja Glavna direkcija sjeverno-hrvatskih rudnika zaključila da se ponovno otvori rudnik u Ratkovici.. Radovi na starom rudniku počeli su 6. travnja 1948., a ugljeni sloj je presječen 23. rujna iste godine. Rudnik „Majdan“ se od svoje registracije 1949. godine definirao kao poduzeće koje se bavi istraživanjem, otvaranjem, proizvodnjom i prodajom mrkog ugljena. Postojeći je rudnik iscrpljen sredinom 1953. godine te je poduzeće radilo na izgradnji novih rudnika i kapaciteta od 1953.-1957. na što je utrošeno 173 milijuna dinara putem investicijskih kredita.¹ Iz novog rudnika, tj. okna izvađene su u prvoj polovici 1955. godine prve količine ugljena.²

---

¹ Neki krediti nisu dobili odobrenje jer se postavljalo pitanje isplati li se uložiti veliku količinu novca i tako mali rudnik no radni kolektiv je smatrao da se isplati zbog kvalitetnog i dostupnog ugljena. (Požeški list, br. 26, 24.6.1954., autor: Đ. Stanković)

² Kvaliteta ugljenog sloja kreće se prosječno oko 3800-4000 kalorija s oko 20% vlage, 16-18% pepela i 3-4% sumpora.

U vrijeme istraživanja zalihe ugljena su se prema planu rada procjenjivale na gotovo milijun tona što je očito bila preuveličana brojka. Nakon završetka investicijske izgradnje tj. istraživanja poduzeće je trebalo ući u redovnu proizvodnju. Problem u nastavku planirane proizvodnje je bio nedostatak značajnijih ugljenih naslaga kako je bilo predviđeno projektom. Rudnik je pored toga imao tehnoloških nedostataka, a među njima i manjak električne energije za rad pogona. Zbog vode i strukture materijala moralo se betonirati glavni izvozni površinski kop što je također povećalo ukupne troškove poslovanja. U nadzoru koji se vršio 1961. godine postale su jasne ograničene mogućnosti daljnje eksploatacije rudnika. Počelo se govoriti o provođenju likvidacije. Tome su pogodovali teški uvjeti rada i skupi troškovi koji su uključivali rascjepkane transportne puteve, česte požare u rudniku i poplave.

Kako bi se produžio život poduzeću, poduzeće je prvi put likvidirano i preimenovano rješenjem Narodnog odbora općine Pleternica od 14.9.1962., br. 08-3486/1-1962. Od tada se naziva „Poduzeće za proizvodnju i eksploataciju mrkog uglja i nemetala Ratkovića“. Poduzeće je zapošljavalo oko 180 ljudi, od čega je najviše otpadalo na rudnik u Ratkovići (124). Pored navedenoga, poduzeće se sastojalo od pogona milovke u Koprivni i pogona pijeska u Resniku.

Zbog nepostojanja mogućnosti daljnje rentabilne proizvodnje, donosi se odluka od 13.4.1964. da se trajno obustave radovi poduzeća za eksploataciju ugljena.

Administrativni ustroj

Poduzećem „Rudnik mrkog uglja u Ratkovići“ u ime društvene zajednice je upravljao radni kolektiv u okviru društvenog plana, a na temelju prava i dužnosti utvrđenih propisima i zakonom. Radni kolektiv je upravljao preko Radničkog savjeta i Upravnog odbora.

Radnički savjet kao najviši organ upravljanja poduzećem je donosio odluke o svim temeljnim pitanjima organizacije i poslovanja poduzeća. Poduzećem neposredno upravlja upravni odbor, a on ujedno bira i Radnički savjet.

Direktor poduzeća, za čije je rješenje o postavljanju donosio Narodni odbor općine Pleternica, organizirao je proces rada i neposredno rukovodio ostvarenjem privrednog plana.

Organizacija poduzeća sadržavala je organizacijske i radne jedinice koje uključuju sektore, odsjeke i pogone, a uprava poduzeća dijelila se na tehnički, financijski, komercijalni sektor i pogon.

Povijest fonda

Gradivo fonda preuzeo je Historijski arhiv Slavonski Brod, Odjeljenje u Slavonskoj Požegi, dana 11. ožujka 1982. o čemu postoji zapisnik. Izvršeno je preuzimanje arhivske građe koja je nastala radom Rudnika mrkog uglja u Ratkovići, i od likvidacije 1962. godine se čuvala u Općinskoj skupštini. Preuzeta je građa sadržavala: 1.) Matične knjige (1947.-1962.)- 7 svezaka i 2.) Registri – 2 sveska. Navedeno arhivsko gradivo je obrađena prije izrade sumarnog inventara. Naknadno je, prilikom pregleda spremišta, pronađen 1 svezak spisa (0.5 d/m), analitičke kartice plaća i platne liste. Gradivo se odnosi na „Rudnik mrkog uglja u Ratkovići“ te je pridruženo fondu.

SADRŽAJ I USTROJ

Sadržaj

Fond obuhvaća gradivo nastalo djelovanjem Rudnika mrkog uglja u Ratkovici u razdoblju od 1949. do 1964. godine, a matične knjige polaze od 1947. godine. Gradivo sadrži podatke imenovanjima direktora, zapisnike savjetodavnih i stručnih tijela, pravila poslovanja i rada, nadzor poduzeća i zapisnike istih, plan rada, matične knjige službenika i radnika poduzeća, analitičke kartice plaća, platne liste, informacije vezane za pogon milovke u Koprivni, financijsku dokumentaciju i likvidacijsku dokumentaciju poduzeća.

Plan sređivanja

Gradivo je u prvoj fazi podijeljeno na 5 osnovnih cjelina: 1) Organizacija i upravljanje, 2) Djelatnost i rad poduzeća, 3) Pogon milovke „Koprivna“, 4) Financijska dokumentacija i 5) Likvidacijska dokumentacija, a zatim je razvrstano po temama unutar osnovnih cjelina. Spisi su složeni kronološki i/ili abecedno unutar tematskih jedinica kojima pripadaju. Sređivanjem je utvrđena sljedeća struktura fonda:

HR-DASB-PŽ-205.1. Organizacija i upravljanje

- 1.1. Registracija poduzeća i imenovanje direktora
- 1.2. Zapisnici stručnih i savjetodavnih tijela
- 1.3. Pravila rada
- 1.4. Vanjski i unutarnji nadzor

HR-DASB-PŽ-205.2. Djelatnost i rad poduzeća

- 2.1. Plan rada
- 2.2. Odobrenje eksploatacije
- 2.3. Djelatnici
  - 2.3.1. Matične knjige službenika i radnika
  - 2.3.2. Analitičke kartice plaća
  - 2.3.3. Platne liste

HR-DASB-PŽ-205.3. Pogon milovke „Koprivna“

HR-DASB-PŽ-205.4. Financijska dokumentacija

HR-DASB-PŽ-205.5. Likvidacijska dokumentacija

Odabiranje i izlučivanje

Iz fonda je prethodno, na temelju odluke od dana 13.12.2018., izlučeno gradivo koje ima ograničen rok čuvanja: 1. poštanska knjiga (1962.-1964.), 2.) blagajnički izvještaji (1962.-1963.) i 3.) blagajnički izvještaj (1964.), u skladu s *Pravilnikom o vrednovanju te postupku odabiranja i izlučivanja arhivskog gradiva* (NN 90/02). Evidentirano gradivo za izlučivanje iznosilo je 0,06 d/m.

UVJETI DOSTUPNOSTI I KORIŠTENJA

Pravni položaj

Fond ima status javnog arhivskog gradiva

Uvjeti dostupnosti

Gradivo fonda dostupno je svim korisnicima. Gradivo za koje je na temelju zakona utvrđeno ograničenje dostupnosti mogu koristiti samo ovlaštene osobe sukladno propisima kojima je ograničena dostupnost gradiva, u skladu s člankom 18. Zakona o arhivskog gradivu i arhivima (NN 105/1997, 64/2000, i 65/2009, 61/2018). Gradivo koje sadrži osobne podatke dostupno je 70 godina od nastanka, odnosno 100 godina od rođenja osobe na koju se odnosi.

Autorsko pravo/uvjeti umnožavanja

Prava, način korištenja i uvjeti izrade preslika usklađeni su s *Pravilnikom o korištenju arhivskog gradiva* (NN 67/1999, 121/2019) i *Pravilnikom o radu čitaonice Državnog arhiva u Slavanskom Brodu*.

Jezik/ pismo u gradivu

U gradivu je korišten hrvatski jezik i latinično pismo.

Tvarne značajke i tehnički uvjeti

Gradivo je u vrlo dobrom stanju bez većih oštećenja, a ona manja oštećenja ne ometaju mogućnost korištenja gradiva.

Obavijesna pomagala

Prije izrade sumarnog inventara postojao je privremeni popis gradiva fonda čiji je sadržaj uklupljen u sumarni inventar.

DOPUNSKI IZVORI

Dopunski izvori u DASB-PŽ

HR-DASB-PŽ-37 Narodni odbor općine Pleternica (1952.-1962.)

Dopunski izvori u drugim arhivima

Nema

Postojanje preslika

Ne

Literatura

- N.N. „Ljudi iz podzemlja“, *Požeški list* (Slavonska Požega), 7. srpnja 1954., 2.
- Pavličević, Dragutin. *Grad Pleternica*. Pleternica: Grad Pleternica, 2009, 93.
- Ratkovic, U: *Požeški leksikon*, ur. Antun Petković, Slavonska Požega, 1977, 260.
- Stanković, Đ. „Sa rudarima Ratkovic“, *Požeški list* (Slavonska Požega), 24. lipnja 1954., 2.

KONTROLA OPISA

Napomena

Prilikom citiranja gradiva fonda, navodi se oznaka zemlje, kratica ustanove i odjela, broj fonda, naziv fonda, potpuna signatura i naziv arhivske jedinice:

Npr. HR-DASB-PŽ-205.1.3. Pravila rada

Pravila i konvencije

Opis je izrađen u skladu s Općom međunarodnom normom za opis arhivskoga gradiva ISAD(G), 2. izdanje (2001.) i Međunarodnom normom arhivističkoga normiranoga zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji ISAAR (CPF), 2. izdanje (2006.).

Datum opisa

Ožujak, 2020.

OPIS SERIJA I PODSERIJA

HR-DASB-PŽ.205.1. Organizacija i upravljanje; 1954-1963

kut.br.1

Količina: 0,2 kutije (0,02 d/m)

Uloga i područje poslovanja

Primarna uloga poduzeća bila je istraživanje, iskopavanje i prodaja mrkog ugljena koji se primarno koristio kao gorivo za grijanje kućanstava i poduzeća. Treba naglasiti da u vrijeme poslovanja poduzeća postoje brojne vijesti i obavijesti koje upućuju na preveliku potrošnju ogrjevnog drveta tako da je ugljen svakako bio potreban. Ugljen su radnici nekih poduzeća mogli kupovati posredstvom sindikata po povoljnim cijenama. Nije utvrđeno s kime je točno poduzeće poslovalo i u kojem opsegu, ali je poznato da je ugljen bio povezan s prugom dugom oko 5 km koja je vodila do sela iz kojeg se ugljen dalje mogao transportirati.

Sadržaj

Gradivo čine spisi koji sadrže informacije imenovanjima direktora i registraciji Poduzeća za proizvodnju i eksploataciju mrkog uglja i nemetala (1962.), zapisnike Upravnog odbora i Radničkog savjeta, pravila rada i uređenje poslovanja, zapisnike tržišne inspekcije i vanjski i unutarnji nadzor.

Plan sređivanja

Gradivo je podijeljeno u četiri arhivske jedinice: 1.) Registracija poduzeća i imenovanje direktora, 2.) Zapisnici stručnih i savjetodavnih tijela, 3.) Pravila rada i 4.) Vanjski i unutarnji nadzor. Spisi su složeni kronološkim redom unutar tematskih jedinica kojima pripadaju.

Struktura je sljedeća:

1.1. Registracija poduzeća i imenovanje direktora; 1955-1962

kut.br.1

0,005 d/m

1.2. Zapisnici stručnih i savjetodavnih tijela; 1961

kut.br.1

0,005 d/m

1.3. Pravila rada; 1954-1958

kut.br.1

0,005 d/m

1.4. Vanjski i unutarnji nadzor; 1958-1963

kut.br.1

0,005 d/m

HR-DASB-PŽ-205.2. Djelatnost i rad poduzeća; 1947-1964

kut.br.1-3/knj. 1-12

Količina: 2.5 kutije, 12 knjiga (0,45 d/m)

Sadržaj

Gradivo čine spisi koji sadrže plan rada za 1960. godinu i odobrenja za obavljanje eksploatacije mrkog ugljena. Pored toga se u cjelini nalaze matične knjige djelatnika (službenika i radnika) s pripadajućim registrima. Dokumentaciju čine i analitičke plaće i platne liste djelatnika poduzeća.

Plan sređivanja

Gradivo je podijeljeno u tri arhivske jedinice: 1.) Plan rada, 2.) Odobrenje eksploatacije i 3.) Djelatnici, unutar koje se nalaze matične knjige, analitičke kartice plaća i platne liste. Struktura je sljedeća:

2.1. Plan rada; 1960 **kut.br.1**
0,025 d/m

2.2. Odobrenje eksploatacije; 1963, 1964 **kut.br.1**
0,025 d/m

2.3. Djelatnici; 1947-1964 **kut.br.1-3/ knj. 1-12**
0,4 d/m

2.3.1. Matične knjige službenika i radnika; 1947-1964 **knj. 1-12**
0,18 d/m

Cjelina sadrži posebno Matične knjige službenika i radnika uz pripadajuće registre istih.

2.3.2. Analitičke kartice plaća; 1960-1964 **kut.br. 1-2**
0,18 d/m

2.3.3. Platne liste; 1964 **kut.br.3**
0,04 d/m

Cjelina sadrži platne liste od ožujka do listopada i prosinac 1964. godine. Gradivo je složeno kronološkim redom.

HR-DASB-PŽ-205.3. Pogon milovke „Koprivna“; 1962-1965 **kut.br.3**
Količina: 0,1 kutije (0,01 d/m)

Sadržaj

Gradivo se sastoji od informacija koje se odnose na proizvodnju punila za industriju papira za koju se ujedno upotrebljavao talk tj. milovka. Pored toga u gradivu se nalaze rješenja o preuzimanju i popis imovine, zapisnici, financijski planovi, podaci o proizvodnji i istražni radovi i izvještaji.

Plan sređivanja

Zbog male količine gradiva napravljena je sadržajna podjela po redu kakav je naveden u sadržaju serije. Materijal je sređen kronološkim redom.

HR-DASB-PŽ-205.4. Financijska dokumentacija; 1953-1962 **kut.br. 3**
Količina: 0,1 kutije (0,01 d/m)

Sadržaj

Cjelina sadrži popis rekapitulacija kategorija nakon izvršene revizije i druge financijske spise. Materijal je sređen kronološkim redom.

HR-DASB-PŽ-205.5. Likvidacijska dokumentacija; 1957-1966 **kut.br.3**

Količina: 0,1 kutije (0,01. d/m)

Sadržaj

Cjelina sadrži izvještaj o radu likvidacijske uprave i rješenja koja se odnose na likvidacijske postupke. Materijal je sređen kronološkim redom.

POPIS PO TEHNIČKIM JEDINICAMA

KNJIGE

Red. br. knjige	HR-DASB-PŽ-120. Signatura i naziv	Razdoblje / Raspon
1.	2.3.1. Matična knjiga službenika	1947.-1949.
2.	2.3.1. Matična knjiga službenika	1947.-1961.
3.	2.3.1. Matična knjiga radnika	1947.-1950.
4.	2.3.1. Matična knjiga radnika	1947.-1950.
5.	2.3.1. Matična knjiga radnika	1947.-1952.
6.	2.3.1. Matična knjiga radnika	1947.-1955.
7.	2.3.1. Matična knjiga radnika	1947.-1961.
8.	2.3.1. Matična knjiga radnika	1947.-1962.
9.	2.3.1. Matična knjiga radnika	1962.-1964.
10.	2.3.1. Registar matične knjige	-
11.	2.3.1. Registar matične knjige	-
12.	2.3.1. Registar radnika i službenika	1964.

KUTIJE

Red. br. kutije	HR-DASB-PŽ-120. Signatura i naziv	Razdoblje / Raspon
1.	1.1. Registracija poduzeća i imenovanje direktora	1955.-1962.
	1.2. Zapisnici stručnih i savjetodavnih tijela	1961.
	1.3. Pravila rada	1954.-1958.
	1.4. Vanjski i unutarnji nadzor	1958.-1963.
	2.1. Plan rada	1960.
	2.2. Odobrenje eksploatacije	1963,1964.
	2.3.2. Analitičke kartice plaća	1960.-1961.

2.	2.3.2. Analitičke kartice plaća	1962.-1964.
3.	2.3.3. Platne liste 3. Pogon milovke „Koprivna“ 4. Financijska dokumentacija 5. Likvidacijska dokumentacija	1964. 1962.-1965. 1953.-1962. 1957.-1966.